

DEFENSOR

LEGIS

SUOMEN ASIANAJAJALIITON ÄÄNENKANNATAJA
ORGAN FÖR FINLANDS ADVOKATTFÖRBUND

Pääkirjoitus DL 6/2007

TALOUSARVIOESITYKSESSÄ LISÄÄ VAROJA OIKEUDENHOITOON

(Der Vorschlag zum Staatsbudget enthält zusätzliche Mittel für Rechtspflege)

Oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluu perusoikeus päästä oikeuteen sekä saada kohtuullisessa ajassa asiaan ratkaisu. Suomea sitovat määräykset ovat sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa että perustuslakimme 21 §:ssä. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on useissa Suomea koskevissa viime vuosina antamissaan tuomioissa todennut, ettei Suomi ole täyttänyt velvollisuuttaan. Yksittäisissä jutuissa asian käsittely ja ratkaisun odottaminen on kestänyt liian pitkään.

Edellä oleva huomioiden on erittäin ilahduttavaa, että talousarvioesityksessä ehdotetaan oikeusministeriön hallinnonalalle määrärahoja 10 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2007 varsinaisessa talousarvioesityksessä. Mikäli vuosittain vaihtelevat vaalimenot jätetään pois, määrärahojen lisäys on 19 miljoonaa euroa.

Tuomioistuinten määrärahoihin on talousarvioesityksessä tehty kolmen miljoonan euron taso-
korotus. Lisäksi ehdotetaan uudesta lastensuojelulaista hallinto-oikeuksille aiheutuviin lisätehtäviin kahta miljoonaa euroa sekä oikeushallinnon tietojärjestelmähankeisiin noin 2.6 miljoonaa euroa.

Oikeusministeriön hallinnonalan budjetti on kovin pieni koko valtion budjettiin nähden. Asianajajatutkimusta tehtäessä selvitettiin tilastokeskuksen tietojen perusteella asianajoalan arvonlisäveroilmoituksiin perustuva liikevaihto, joka oli vuonna 2006 yhteensä 350 euroa. Suuruusluokaltaan summa vastaa valtion talousarviossa 2008 oikeusministeriön, tuomioistuinten, oikeusaputoimistojen ja syyttäjien toimintaan yhteensä varattuja varoja. Todettakoon, että asianajotoimistot maksavat vuosittain valtiolle enemmän arvonlisäveroa kuin mitä valtio maksaa oikeusapupalkkioina yksityisille avustajille julkisena oikeusapuna.

Talousarvioesityksen tavoitteissa on todettu, että pyrkimyksenä on supistaa käsittelyaikojen eroja eri hovioikeuksissa. Esityksessä on lukuja koskien ratkaistujen asioiden määrää, keskimääräistä käsittelyaikaa ja yli 12 kuukautta vireillä olevien juttujen määrää. Nämä luvut eivät kerro koko totuutta. Keskiarvokäsittelyajaksi saadaan vuosi jutuissa, joiden joukossa on

kymmenen kantelua vangitsemisesta, jotka käsitellään parissa päivässä ja kymmenen juttua, joiden käsittelyaika on kaksi vuotta.

Eri hovioikeuksissa pääkäsitteilypäivien lukumäärä jaettuna ratkaisijoiden määrällä vaihtelee kovasti. Tämä on luonnollista, koska joillain alueilla ns. massarikosten määrä koko juttukanasta on suurempi kuin muualla. Erityisesti Helsingin mutta ilmeisesti myös Turun hovioikeuspiirin alueella on vaikeampia ja laajempia juttuja kuin muualla Suomessa. Tuomioistuinten määrärahoihin saatu korotus tulee kohdentaa siten, että alueellinen yhdenvertaisuus käsittelyajoissa parantuu ja lisäresurssit kohdennetaan sinne, missä niitä todella tarvitaan. Vaikeissa ja laajoissa riita-asioissa tulisi käräjäoikeudessa aina käyttää kolmen tuomarin kokoonpanoa ja rikosasioissa vahvennettua kokoonpanoa, mikä entisestään lisää resurssien tarvetta. Talousarvioesityksessä on todettu, että yhä tärkeämmäksi hallinnonalan eri toimintasektoreiden kehittämisen ongelmaksi on nähty tutkimuksen puutteellinen kattavuus. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on valtion pienin sektoritutkimuslaitos. Laadukkaan lainvalmistelun perusedellytyksiin kuuluu tutkimukseen pohjautuva tieto oikeusoloista. Toivottavasti oikeushallinnon tietojärjestelmähankkeisiin annettava lisäraha parantaa alalta saatavan tilastotiedon tasoa. Talousarvioesityksessä todetaan esimerkiksi oikeusaputoimistojen menot nettomääräisinä. Luvussa huomioidaan ne summat, jotka asiakkailta saadaan kerättyä oikeusapumaksuina ja omavastuuosuuksina. Sen sijaan yksityisille avustajille maksettava budjetissa näkyvä raha, joka toki on arviomääräraha, ei ole nettoperusteinen. Kun yksityisen avustajan asiakas esim. tilanteessa, jossa hänelle on määrätty puolustaja, maksaa valtiolle takaisin avustajan palkkion, summa ei pienennä yksityisille avustajille maksettua määrää vaan asiakkaan maksama summa kirjataan sakkotuloihin.

Yksityisille avustajille maksettavien korvausten arviomääräraha on 32.400.000 euroa. Tämä summa on sama kuin vuoden 2007 talousarviossa. Vuoden 2006 tilinpäätöksen mukainen summa oli noin 2 miljoonaa euroa suurempi. Summa pitää sisällään myös syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset, joiksi arvioidaan 2 miljoonaa euroa.

Valtion budjetissa myös syyttäjät saavat lisävaroja, mikä sinänsä on varmasti oikea ratkaisu. Mitä enemmän syyttäjiä, sitä enemmän he kykenevät tuomaan käsiteltäviä asioita käräjäoikeuksiin ja mitä enemmän tuomioistuimella on resursseja, sitä enemmän ja nopeammin ne kykenevät ottamaan juttuja käsittelyyn. Näin ollen käsiteltävien asioiden lukumäärä kasvaa ja silloin kasvavat myös oikeudenkäyntiavustajille maksettavat palkkiot. Yksityisille oikeusavustajille maksettava budjetissa ilmenevä määräraha on arviomääräraha. Valtion varoista maksetaan ne summat, mitkä tuomioistuimet määräävät. Uudistettavaa oikeusapulakia koskeva hallituksen esitys annettaneen vielä tänä vuonna ja uusi palkkioasetus tulee käsiteltäväksi ensi vuoden alkupuolella. Uudistukset selkeyttävät palkkioiden maksatusta ja sähköisen asioinnin käyttöönotto nopeuttaa sitä.

Riitta Leppiniemi